

מבול הדאגות

דברים לשולחן שבת

שהיא בחינת תיבות התפילה". שימו לב: התורה לא קוראת לה "אונייה" או "ספינה", אלא דווקא "תיבה" - מלשון מילה. המילים הן קופסה רוחנית שיוצרת מציאות חלופית ומזכירה את האמת האמיתית.

גבולות ההשתדלות

כשיהודי מתפלל בכוונה וחושב על מה שמוציא מהפה - הוא נולד מחדש. הוא בורח מה"מבול" ותופס שהטרדות והדאגות הן אשליה. ההשתדלות חשובה, אבל היא לא זו שמפרנסת! בספרי הקדמונים מובא ביטוי מדויק: "ההשתדלות מוכרחת - אבל לא מועלת".

משמעות הדבר פשוטה אך מהפכנית: יהודי נדרש לעשות השתדלות, אבל ההשתדלות עצמה לא יוצרת את הפרנסה, היא רק משחררת את מה שכבר נגזר מלמעלה. העבודה כשלעצמה לא מפרנסת, וריבוי העבודה לא מפרנסת יותר, שכן ההצלחה באה ממקום ובזמן לא צפוי.

מידת ההשתדלות הנדרשת היא זו שעושה "כלי" טבעי לפרנסה - לא פחות ולא יותר. אבל דאגות אובססיביות והשתדלות חוזרת ונשנית היא טעות שלא מובילה לכלום.

הרבי מדמה זאת לאדם שהולך עם בגדים ארוכים מדי: לא רק שהם לא מייפים אותו אלא שרגליו מסתבכות בהם! יהודי צריך לעשות השתדלות אבל לסמוך על הקב"ה, ולזכור שההשתדלות היא רק כלי לתפוס את השפע שיורד מהשמים.

תורה ותפילה

כתמורת הטרדות בחכמה ותחבולות, מוטב להקפיד על תפילות בזמן ובכוונה ועל קביעות עיתים לתורה, וכך זוכים לברכה כפולה: הן נפטרים מהלחצים הבלתי פוסקים מהעסק, והן זוכים לברכה ה' בהצלחת הפרנסה - שהיא תעשיר.

כשאנו נכנסים ל"תיבה" - למילות התפילה והתורה - אנו עולים מעל ה"מבול" של הדאגות. אנו זוכרים שהפרנסה באה מלמעלה ושההשתדלות היא רק כלי ולא המקור. כך אנו מגיעים לחיים של שמחה, שלווה והצלחה אמיתית.

כשאנו קוראים את סיפור המבול, עולה תמיהה גדולה: מדוע בחר הקב"ה להציל את נח דווקא באמצעות תיבה? הרי היו אפשרויות פשוטות יותר - להעביר אותו לארץ ישראל, שלדעת כמה מפרשים המבול לא ירד שם, או פשוט להעלות אותו לשמים לתקופת המבול. למה היה צורך בפרויקט מורכב של בניית תיבה שנמשך 120 שנה?

המדרש מביא הסבר מעניין: "למה אמר הקב"ה לנח שיעשה תיבה? וכי לא היה יכול להצילו בדברים או להעלותו לשמים?! אלא מתוך שעומד ועוסק בה זכורת ארזים, השכנים מתכנסים אצלו ואומרים לו: נח, מה אתה עושה? והוא אומר: תיבה, שאמר לי הקב"ה שמביא מבול לעולם, ומתוך כך שומעים ועושים תשובה".

אבל עדיין קשה: מעולם לא מצאנו שהקב"ה דורש המחשות כדי להזהיר על אסון. יונה הנביא לא הצטווה לבנות דגם מוקטן של ניווה שעומדת להתהפך וירמיהו לא בנה מודל של בית המקדש כרמז לחורבן. אז מה באמת עמד מאחורי הציווי של בניית התיבה?

דאגות הפרנסה

נקודת הביאור היא שהמבול אינו רק אירוע היסטורי - הוא מהווה סמל עצמוק לאתגר שעומד בפני כל אדם בכל דור. המבול מסמל את ה"הוריקן" של טרדות הפרנסה ששוטף את החלומות הגדולים והרצונות הטובים. הדאגות והמרדף אחר הכסף עוקרים את הרצון לגדול רוחנית ומטביעים אותנו בתוך ים של לחצים ומתחים.

שלמה המלך אומר בשיר השירים (ח, ז): "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה". מהם ה"מים רבים" שמאיימים לכבות ולשטוף את האהבה לקב"ה? התשובה: דאגות החיים. הדחף לפרנס את המשפחה בכבוד, התחרות מול כולם, והמירוץ להצלחה - כל אלה יוצרים צונאמי של טרדות שמאיים לכבות את האש הרוחנית. ומי יכול להתמודד מול דחף כל כך עצום?

כאן נכנסת ה"תיבה" לתמונה. אדמו"ר הזקן אומר על הפסוק "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה": "מים רבים הם טרדות הפרנסה והמחשבות שבענייני עולם הזה, ועם כל זה לא יוכלו לכבות את האהבה המסותרת שיש בכל נפש... ומהם נעשה תיבת נח,

שאלות לדיון משפחתי

שאלות לילדים:

1. מתי דאגתם מאוד על משהו והתברר שבסוף הכל היה בסדר?
2. איפה אתם הכי מרגישים שקטים ושמחים - כמו "תיבה" שמגינה עליכם? (בבית, בחדר שלכם, עם המשפחה?)
3. מה אתם עושים כשאתם מודאגים ממבחן או ממשהו אחר? מי עוזר לכם להרגיש טוב יותר?
4. איזה "מילים טובות" עוזרות לכם להרגיש חזקים? (למשל: "הקב"ה דואג לי", "אני יכול").
5. מתי קרה לכם שניסיתם ממש חזק להצליח במשהו וזה לא עבד, ואז פתאום הצליח בלי שציפיתם?

שאלות לבוגרים:

1. תארו רגע בו הצלחתם בצורה מפתיעה. איך זה שינה את הגישה שלכם לפרנסה?
2. באיזה תחום בחיים שלכם אתם מרגישים "מוצפים" בדאגות או בלחצים? ומה אפשר לשנות?
3. האם יש לכם "תיבה" אישית - זמן או מקום שבו אתם מצליחים להתנתק מהדאגות ולהתחבר למה שחשוב באמת?
4. מה קורה לשמחה ולשלווה שלכם כשאתם שקועים יותר מדי בדאגות פרנסה? איך אפשר לשמור על האיזון?
5. האם הבנתם פעם שהדאגה שלכם על משהו הייתה מיותרת רק בדיעבד? מה למדתם מזה?

סיפור לשבת

דרשן הונגרי-אמריקאי מספר על אישה בניו יורק, שלא הלכה השנה לבית הכנסת בראש השנה. היא אישה חרדית שכל ימיה שמעה שופר כהלכתו, אבל השנה הייתה מכוונסת בתוך עצמה ולא מצאה מצב רוח ללכת לשמוע את התקיעות.

לקראת ערב היא תופסת שלראשונה בחייה לא שמעה שופר. היא חשה רע עם עצמה ופנתה לקב"ה בבקשת רחמים: "כל חיי הייתי יום שלם בבית הכנסת בראש השנה והפעם אינני מרגישה שום חיבור. אנא תעשה איזה סימן שאתה מבין את המצוקה שלי".

אחרי כמה דקות נשמעו דפיקות בדלת ובפתח עמד "שליח חב"ד", שעבר בין הבתים היהודיים והציע לשמוע שופר. הוא ראה שהיא נסערת וביקש להבין מה קרה. כשסיפרה לו, היה תורו לצאת מכליו: "יש לי ילד שסובל מפיקוד קשה והתקשורת אתו היא באמצעות הקלדה במכשיר אלקטרוני. בחג איננו מפעילים את המכשיר כמובן והוא מראה לנו אותיות בסידור.

אחרי סעודת החג, הילד הוציא את הסידור והצביע על האותיות "ש-ל-י-ח-ו-ת". הוא התכוון לעורר אותי לקום מהכורסה אחרי הסעודה המעייפת ולצאת לזכות יהודים במצוות "שופר". הנשמה הזכה שלו שמעה את הקריאה שלך שעולה לשערי מעלה ועוררה אותי לצאת לדרך..."